

Deel I

Het wilde land

I

Op een dag in januari, dertig jaar geleden*, zette het plaatsje Hanover, gevestigd op een winderig plateau in Nebraska, zich schrap om niet weg te waaien. Een mist van fijne sneeuwvlokjes kringelde en dwarrelde rondom het groepje lage, vaalbruine gebouwen, dicht tegen elkaar aan geschurkt op de grijze prairie onder een grijze hemel. De woonhuizen waren lukraak neergezet op het stugge prairiegras; sommige zagen eruit alsof ze er van de ene op de andere dag naartoe waren gebracht, andere alsof ze uit zichzelf aan de wandel gingen en regelrecht op de open vlakte afstevenden. Ze maakten geen van alle een bestendige indruk, en de gierende wind blies er zowel onderdoor als overheen. De hoofdstraat was een diep doorgroefde weg, hard bevroren nu, die van het plompe rode treinstation en de graanelevator* aan de noordkant van het dorp naar de houthandel en de drenkplaats voor paarden aan de zuidkant liep. Aan weerskanten van deze weg lagen twee onregelmatige rijen houten gebouwen verspreid: de kruidenierswinkels, de twee banken, de drogisterij, de veevoederwinkel, de saloon, het postkantoor. De planken trottoirs waren grijs van de vertrapte sneeuw, maar om twee uur 's middags zaten de winkeliers, terug van het middageten, veilig verschanst achter hun berijpte ramen. De kinderen waren allemaal naar school en er was niemand op straat, behalve een paar ruig uitziende plattelanders in grove overjassen, hun mutsen over hun ogen getrokken. Sommigen van hen hadden hun vrouw meegenomen naar het dorp, en af en toe ging in een flits een rode of geruite sjaal van de

ene winkel naar de beschutting van de andere. Aan de palen langs de straat stonden een paar zware werkpaarden, voor boerenwagens gespannen, onder hun dekens te rillen. Rond het station was alles rustig, want er zou pas 's avonds weer een trein binnenlopen.

Op de stoep voor een van de winkels zat een Zweeds jongetje verdrietig te huilen. Hij was een jaar of vijf. Zijn jas van zwarte stof was veel te groot voor hem, zodat hij eruitzag als een oud mannetje. Zijn gekrompen bruine flanellen jurk was vele malen gewassen en liet een lang stuk kous zien tussen de zoom van zijn rok en de bovenkant van zijn lompe schoenen met koperen neuzen. Zijn muts was over zijn oren getrokken, zijn neus en mollige wangen waren schraal en rood van de kou. Hij huilde stilletjes, en de paar mensen die haastig voorbijliepen, zagen hem niet. Hij durfde niemand tegen te houden, durfde de winkel niet in te gaan en daar om hulp te vragen, dus zat hij omhoog te kijken naar de top van een telegraafpaal naast hem. Zijn lange mouwen wringend jammerde hij: 'M'n poesje, o, m'n poesje! Ze vwiest nog dood!' Boven op de paal zat een grijs poesje ineengedoken, zachtjes mauwend en zich met haar klauwtjes wanhopig vastklampend aan het hout. De jongen was bij de winkel achtergelaten terwijl zijn zus naar de dokter ging, en in haar afwezigheid had een hond zijn poesje de paal op gejaagd. Het diertje was nog nooit zo hoog geweest en ze was te bang om te bewegen. Haar baasje zat in zak en as. Hij was een kleine jongen van het platteland, en dit dorp was voor hem een zeer vreemde en verwarrende plek, waar mensen mooie kleren droegen en een hardvochtig hart hadden. Hij voelde zich hier altijd beschroomd en lomp en wilde zich achter dingen verschuilen, uit angst dat iemand hem zou uitlachen. Maar op dat moment was hij zo ongelukkig dat het hem niet kon schelen wie hem uitlachte. Eindelijk leek hij een straaltje hoop te zien: zijn zus kwam eraan, hij stond op en holde in zijn zware schoenen naar haar toe.

Zijn zus was een lang, sterk meisje en ze liep snel en kordaat, alsof ze precies wist waar ze naartoe ging en wat ze ging doen. Ze had

een lange mannenulster aan (niet alsof dat een kwelling was, maar alsof hij heel lekker zat en van haar was; ze droeg hem als een jonge soldaat), en een ronde pluchen muts, vastgebonden met een dikke hoofddoek. Ze had een ernstig, peinzend gezicht en haar heldere donkerblauwe ogen waren strak op de verte gericht zonder dat ze iets leken te zien, alsof ze zorgen had. Ze zag het jongetje pas toen hij haar aan haar jas trok. Ze bleef abrupt staan en boog zich voorover om zijn natte gezichtje te drogen.

‘Emil toch! Ik zei dat je in de winkel moest blijven en niet naar buiten mocht gaan. Wat is er met je?’

‘M’n poesje, zus, m’n poesje! Een man zette d’r buiten, en een hond joeg d’r naar boven, daar.’ Zijn wijsvinger, die uit de mouw van zijn jas stak, wees omhoog naar het arme diertje op de paal.

‘Maar Emil! Ik heb je toch gezegd dat je ons last zou bezorgen als je haar mee zou nemen? Waarom moet je het me zo moeilijk maken? Maar goed, ik had zelf ook beter moeten weten.’ Ze liep naar de voet van de paal, stak haar armen uit en riep: ‘Poes, poes, poes’, maar het poesje mauwde alleen maar en zwaaide licht met haar staart. Alexandra wendde zich resoluut af. ‘Nee, ze komt niet naar beneden. Iemand moet haar achterna klimmen. Ik zag de wagen van de Linstrums in het dorp. Ik ga eens kijken of ik Carl kan vinden. Misschien kan hij iets doen. Je moet alleen ophouden met huilen, anders verzet ik geen stap meer. Waar is je sjaal? Heb je die in de winkel laten liggen? Geeft niet. Even niet bewegen, dan doe ik je deze om.’

Ze maakte de bruine doek om haar hoofd los en bond hem vast om zijn hals. Een sjofele kleine handelsreiziger, die op dat moment uit de winkel kwam op weg naar de saloon, bleef staan en staarde stompzinnig naar de glanzende bos haar die ze ontblootte toen ze haar hoofddoek afdeed: twee dikke vlechten, op de Duitse manier rondom haar hoofd vastgespeld, met een pony van rossige krullen die onder haar muts uit waaide. Hij nam zijn sigaar uit zijn mond en hield het natte uiteinde tussen de vingers van zijn wollen handschoen. ‘Mijn god, meisje, wat een kop met haar!’ riep hij uit, heel

onschuldig en dwaas. Ze doorboorde hem met een blik van amazoneachtige felheid en trok haar onderlip naar binnen – volkomen onnodige strengheid. De kleine kledingventer schrok er zo van dat hij zijn sigaar op de stoep liet vallen en pal tegen de wind in naar de saloon wankelde. Zijn hand beefde nog toen hij zijn glas van de barkeeper aannam. Zijn zwakke flirtzieke neigingen waren al vaker de kop ingedrukt, maar nog nooit zo genadeloos. Hij schaamde zich en voelde zich slecht behandeld, alsof iemand misbruik van hem had gemaakt. Kon je het een venter die had rondgezworven in kleine grauwe dorpen en in vuile rookwagons door het winterse landschap was gekropen, kwalijk nemen dat hij, wanneer hij op een fraai exemplaar van de menselijke soort stuitte, ineens wenste dat hij zelf als man meer voorstelde?

Terwijl het ventertje zich nieuwe moed zat in te drinken, liep Alexandra snel naar de drogisterij, de plek waar ze de meeste kans had Carl Linstrum te vinden. En inderdaad, daar zat hij in een portfolio met kleurenlitho's te bladeren. De drogist verkocht ze aan de vrouwen van Hanover die zich bezighielden met het beschilderen van porselein. Alexandra legde uit wat er aan de hand was, en de jongen volgde haar naar de hoek van de straat, waar Emil nog steeds bij de paal zat.

'Ik zal haar achterna moeten klimmen, Alexandra. Volgens mij hebben ze op het station wel wat klimijzers die ik aan m'n schoenen kan vastmaken. Ben zo terug.' Carl stak zijn handen in zijn zakken en stooft met gebogen hoofd de straat door, tegen de noordenwind in. Hij was een lange jongen van vijftien, tenger en smal. Toen hij met de klimijzers terugkwam, vroeg Alexandra hem wat hij met zijn overjas had gedaan.

'Heb ik in de drogisterij laten liggen. Ik kon er toch niet mee klimmen. Vang me als ik val, Emil!' riep hij achterom terwijl hij aan zijn klim begon. Alexandra sloeg hem bezorgd gade, de kou was op de grond al zo bijtend. Het poesje wilde geen duimbreed wijken. Carl moest helemaal naar de top van de paal klimmen en vervolgens

kostte het hem moeite haar los te trekken. Toen hij weer op de grond was beland, overhandigde hij de poes aan haar betraande baasje. ‘Ga nu maar met haar de winkel in, Emil, om warm te worden.’ Hij deed de deur open voor het kind. ‘Wacht even, Alexandra. Kan ik niet voor jou rijden tot aan ons huis? Het wordt met de minuut kouder. Ben je naar de dokter geweest?’

‘Ja. Hij komt morgen. Maar hij zegt dat vader niet meer opknaapt, niet meer beter kan worden.’ De lip van het meisje trilde. Ze keek met strakke blik de straat in alsof ze haar krachten verzamelde om iets onder ogen te zien, alsof ze uit alle macht greep probeerde te krijgen op een situatie die, hoe pijnlijk ook, op een of andere manier getrotseerd en aangepakt moest worden. De panden van haar zware jas fladderden om haar heen in de wind.

Carl zei niets, maar ze voelde zijn meelevens. Ook hij was eenzaam. Hij was een magere, frêle jongen met sombere donkere ogen, heel rustig in al zijn bewegingen. Zijn smalle gezicht bezat een tere bleekheid en zijn mond was te gevoelig voor die van een jongen. De lippen krulden al een beetje van bitterheid en scepsis. De twee vrienden stonden een tijdje zonder een woord te zeggen op de winderige straathoek, zoals twee verdwaalde reizigers die in stilte moeten toegeven dat ze de weg niet meer weten. Toen Carl zich afwendde, zei hij: ‘Ik zorg wel voor je paarden.’ Alexandra ging de winkel in om haar boodschappen in dozen te laten inpakken en om warm te worden voordat ze aan haar lange, koude rit begon.

Toen ze op zoek ging naar Emil, vond ze hem op een tree van de trap omhoog naar de afdeling kleding en tapijten. Hij speelde met een klein Boheems meisje, Marie Tovesky, dat haar zakdoek als een bonnet op de kop van het poesje vastbond. Marie was een vreemdeling op het platteland, ze was met haar moeder uit Omaha gekomen om haar oom, Joe Tovesky, te bezoeken. Het was een donker kind met bruine krullen als die van een brunette-pop, een vleiend rood mondje en ronde, geelbruine ogen. Haar ogen vielen iedereen op, de bruine irissen hadden gouden spikkels waardoor ze eruitzagen als

goudsteen of, in zachter licht, als het mineraal uit Colorado dat tijgeroog wordt genoemd.

De plattelandskinderen in die omgeving droegen hun jurken tot op de schoenneuzen, maar dit stadskind was gekleed in wat toen de 'Kate Greenaway'-stijl* heette, en haar rode jupon van kasjmier, in wijde plooiën vanaf het heupstuk vallend, kwam bijna tot de grond. Samen met haar luifelhoed gaf dit haar het uiterlijk van een zonderling vrouwtje. Ze had een witte bontstola om haar hals en werd niet boos toen Emil er bewonderend aan friemelde. Alexandra had het hart niet om hem weg te halen bij zo'n mooi speelkameraadje en ze liet ze samen hun gang gaan bij het plagen van het poesje, totdat Joe Tovesky luidruchtig binnenkwam en zijn kleine nichtje oppakte en op zijn schouder zette, zodat iedereen haar kon zien. Zijn eigen kinderen waren allemaal jongens en hij aanbad dit kleine wezentje. Zijn kameraden gingen in een kring om hem heen staan en bewonderden en plaagden het kleine meisje, dat zich hun grapjes zeer goedgehartig liet welgefallen. Ze waren allemaal verrukt van haar, want ze zagen zelden een zo mooi en met zorg opgevoed meisje. Ze zeiden tegen haar dat ze een van hen als lief moest kiezen en ze begonnen allemaal hun pak glad te strijken en haar lokmiddelen aan te bieden: snoep, biggetjes en gevlekte kalfjes. Ze keek hen guitig in hun grote, bruine, besnorde gezichten, met hun lucht van sterkedrank en tabak, en streek vervolgens met haar wijsvinger zachtjes over Joe's borstelige kin en zei: 'Dit is mijn lief.'

De Bohemers brulden van het lachen en Maries oom omhelsde haar zo stevig dat ze riep: 'Niet doen, oom Joe, alstublieft! U doet me pijn!' De vrienden van Joe gaven haar ieder een zakje snoep, en ze zoende hen allemaal, hoewel ze niet zo dol was op plattelands-snoep. Misschien dacht ze daarom aan Emil. 'Zet me weer op de grond, oom Joe,' zei ze. 'Ik wil wat van mijn snoep aan dat leuke jongetje geven dat ik heb gevonden.' Ze liep vriendelijk naar Emil, gevolgd door haar uit de kluiten gewassen bewonderaars, die een nieuwe kring vormden en het jongetje plaagden tot hij zijn gezicht

in zijn zusters rokken verborg en zij hem een uitbrander moest geven omdat hij zo kinderachtig deed.

De boeren bereidden zich voor op hun vertrek naar huis. De vrouwen controleerden hun boodschappen en speldden hun grote rode hoofddoeken om hun hoofd. De mannen kochten tabak en snoep voor het geld dat ze overhadden, lieten elkaar nieuwe laarzen, handschoenen en blauwe flanellen overhemden zien. Drie grote Bohemers dronken pure alcohol, op smaak gebracht met een vleugje kaneelolie. Naar men zei was dit een probaat middel tegen de kou, en bij elke teug uit de flacon smakten ze met hun lippen. Alle andere geluiden daar werden overstemd door hun spraakwaterval, en de te warm gestookte winkel galmde van hun geanimeerde geklets terwijl het er stonk naar pijpreek, vochtige wol en petroleum.

Carl kwam binnen in zijn overjas, met een houten kist met een koperen handvat in zijn handen. ‘Kom,’ zei hij, ‘ik heb je span gevoerd en gedrenkt en de wagen is klaar.’ Hij droeg Emil naar buiten en stopte hem in in het stro in de wagenbak. Het jongetje was slaperig geworden van de warmte, maar hield zijn poesje nog steeds stevig vast.

‘Wat goed dat je zo hoog bent geklommen om m’n poesje te pakken, Carl. Als ik later groot ben, klim ik ook omhoog om poesjes voor kleine jochies te pakken,’ mompelde hij slaperig. Voordat de paarden over de eerste heuvel waren, was zowel Emil als zijn poes in diepe slaap.

Hoewel het nog maar vier uur was, liep de winterdag op zijn eind. De weg ging in zuidwestelijke richting, naar de streep bleek, waterig licht die aan de loden hemel glom. Het licht viel op de twee trieste jonge gezichten die er zwijgend naartoe waren gekeerd: op de ogen van het meisje, dat met een gekwelde verbijstering in de toekomst leek te kijken; op de sombere ogen van de jongen, die zijn blik al op het verleden leek te hebben gericht. Het dorpje achter hen was verdwenen alsof het er nooit was geweest, het was achter de glooiing van de prairie gevallen, en het onherbergzame, bevroren landschap

nam hen op in zijn schoot. De boerderijen lagen ver uit elkaar; hier en daar een windmolen grimmig tegen de hemel, een plaggenhut verscholen in een holte. Maar alles draaide om het land zelf, dat de aarzelende aanzetten van de menselijke samenleving die in zijn sombere woestenijen ploeterde, leek te verpletteren. De mond van de jongen was zo bitter geworden doordat hij deze uitgestrekte hardheid onder ogen zag, want hij besepte dat de mensen te zwak waren om hier hun stempel op te drukken. Het land wilde met rust gelaten worden, zijn eigen woeste kracht behouden, zijn eigenaardige, wilde schoonheid, zijn ononderbroken somberheid.

De wagen hobbelde voort over de bevroren weg. De twee vrienden hadden elkaar minder te zeggen dan gewoonlijk, alsof de kou op een of andere manier hun hart was binnengedrongen.

‘Zijn Lou en Oscar vandaag naar de Blue* gegaan om hout te kappen?’ vroeg Carl.

‘Ja. Ik heb er bijna spijt van dat ik ze heb laten gaan, het is zo koud geworden. Maar moeder krijgt de zenuwen als de houtvoorraad slinkt.’ Ze zweeg even en bracht haar hand naar haar voorhoofd om haar haren naar achteren te strijken. ‘Ik weet niet wat er van ons moet worden, Carl, als vader komt te sterven. Ik durf er niet aan te denken. Ik wou dat we allemaal samen met hem heen konden gaan en het gras weer alles kon bedekken.’

Carl gaf geen antwoord. Vlak voor hem lag de Noorse begraafplaats, waar alles inderdaad weer met gras was bedekt, ruig en rood, en waar zelfs de draadafrastering aan het zicht was onttrokken. Carl besepte dat hij een niet erg behulpzame metgezel was, maar er viel voor hem niets te zeggen.

‘Natuurlijk,’ vervolgde Alexandra, die haar stem wat meer onder controle kreeg, ‘de jongens zijn sterk en werken hard, maar we hebben altijd zo op vader geleund dat ik niet zie hoe we kunnen doorgaan. Ik heb bijna het gevoel alsof er niets is om voor door te gaan.’

‘Weet je vader het?’

‘Ja, ik denk het wel. Hij ligt de hele dag op zijn vingers te tellen.

Ik denk dat hij probeert op te tellen wat hij ons nalaat. Het is hem tot troost dat m'n kippen gewoon doorleggen tijdens het koude weer en een beetje geld in het laatje brengen. Ik wou dat we hem konden afleiden van dat soort dingen, maar ik heb nu niet veel tijd om bij hem te zijn.'

'Misschien zou hij het leuk vinden als ik een avond met m'n toverlantaarn langskom?'

Alexandra draaide haar gezicht naar hem toe. 'O Carl! Heb je die?'

'Ja. Hij ligt daarachter in het stro. Zag je die kist niet die ik bij me had? Ik heb hem de hele ochtend in de kelder van de drogisterij uitgeprobeerd, en hij deed het prima, maakt mooie grote afbeeldingen.'

'Wat voor soort afbeeldingen?'

'O, jachttafereelen in Duitsland, en Robinson Crusoe, en grappige afbeeldingen over kannibalen. Ik ga een paar glasplaatjes beschilderen met prenten uit een boek van Hans Andersen.'

Alexandra leek werkelijk opgevrolijkt. Er is vaak nog flink wat van het kind overgebleven in mensen die te snel volwassen moesten worden. 'Neem hem mee, Carl. Ik kan bijna niet wachten om hem te zien, en ik weet zeker dat vader er plezier aan zal beleven. Zijn de afbeeldingen gekleurd? Dan zal hij ze waarderen, dat weet ik zeker. Hij houdt van de kalenders die ik voor hem in het dorp haal. Ik wou dat ik er meer kon kopen. Je moet er hier af, toch? Het was fijn om gezelschap te hebben.'

Carl bracht de paarden tot stilstand en keek bedenkelijk omhoog naar de zwarte hemel. 'Het is behoorlijk donker. De paarden zullen je natuurlijk thuisbrengen, maar ik denk dat ik beter je lantaarn kan ontsteken, voor het geval je die nodig mocht hebben.'

Hij gaf haar de teugels en klom in de wagenbak, waar hij neerhurkte en een tent maakte van zijn overjas. Na een tiental pogingen slaagde hij erin de lantaarn te ontsteken, die hij voor Alexandra neerzette en half bedekte met een deken, zodat het licht haar niet in de ogen zou schijnen. 'Even wachten tot ik m'n kist te pakken heb. Ja,

hier is hij. Welterusten, Alexandra. Probeer je maar geen zorgen te maken.' Carl sprong op de grond en rende door de velden naar de hoeve van de Linstrums. 'Hoe, hoe-oe-oe-oe!' riep hij achterom terwijl hij over een richel verdween en zich in een zandgeul liet vallen. De wind antwoordde hem als een echo: 'Hoe, hoe-oe-oe-oe-oe-oe!' Alexandra reed alleen weg. Het geratel van haar wagen ging op in het gieren van de wind, maar haar lantaarn, stevig tussen haar voeten geklemd, vormde een bewegend lichtpunt langs de weg, die steeds dieper het donkere land in voerde.